

Lýðheilsuvísar eftir heilbrigðisumdæmum 2019

Kynningarfundur
6. júní 2019

Dr. Alma D. Möller, landlæknir
Dr. Dóra Guðrún Guðmundsdóttir, sviðstjóri
Dr. Sigríður Haraldsdóttir, sviðstjóri

Embætti
landlæknis
Directorate of Health

Dagskrá

- 10.30 Ávarp, *Svandís Svavarsdóttir, heilbrigðisráðherra*
- 10.40 Hvers vegna lýðheilsuvísar? *Alma D. Möller, landlæknir*
- 10.55 Lýðheilsuvísar tengdir lifnaðarháttum, *Dóra Guðrún Guðmundsdóttir, sviðsstjóri Embætti landlæknis*
- 11.10 Lýðheilsuvísar tengdir heilsu og sjúkdómum, *Sigríður Haraldsdóttir, sviðsstjóri Embætti landlæknis*
- 11.25 Nýting lýðheilsuvísa í Reykjanesbæ, *Kjartan Már Kjartansson, bæjarstjóri Reykjanesbæjar*
- 11.40 Aldís Hafsteinsdóttir, formaður Sambands íslenskra sveitarfélaga
- 11.55 Pallborðsumræður
- 12:15 Veitingar

Fundarstjóri: Markús Ingólfur Eiríksson, forstjóri Heilbrigðisstofnunar Suðurnesja

Yfirlit

- **Hvers vegna lýðheilsuvísar?**
Alma D. Möller, landlæknir
- **Lýðheilsuvísar tengdir lifnaðarháttum,**
Dóra Guðrún Guðmundsdóttir, sviðsstjóri áhrifaþátta heilbrigðis hjá Embætti landlæknis
- **Lýðheilsuvísar tengdir heilsu og sjúkdómum,**
Sigríður Haraldsdóttir, sviðsstjóri heilbrigðisupplýsinga hjá Embætti landlæknis

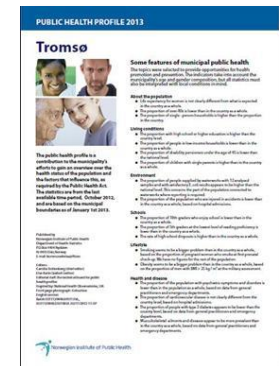
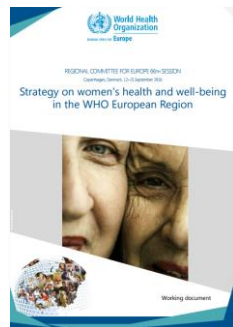
Hvað eru lýðheilsuvísar?

- Safn mælikvarða sem gefa vísbendingar um heilsu og líðan þjóðarinnar og áhrifaþætti þeirra
- Berum okkur gjarnan saman við önnur lönd en berum sjaldnar saman svæði á Íslandi
- Svæðisbundinn munur á heilsu er þekktur víða um heim
- Þurfum að fylgjast með stöðu mála á Íslandi

Val á lýðheilsuvísium

- Áhrifaþættir heilsu sem fela í sér tækifæri til heilsueflingar og forvarna
- Mikilvægir langvinnir sjúkdómar sem gera kröfur til heilbrigðisþjónustu
- Mikilvægar stefnur og áætlanir á sviði lýðheilsu til hliðsjónar

Erlendar fyrirmyndir,
t.d. Norskir lýðheilsuvísar

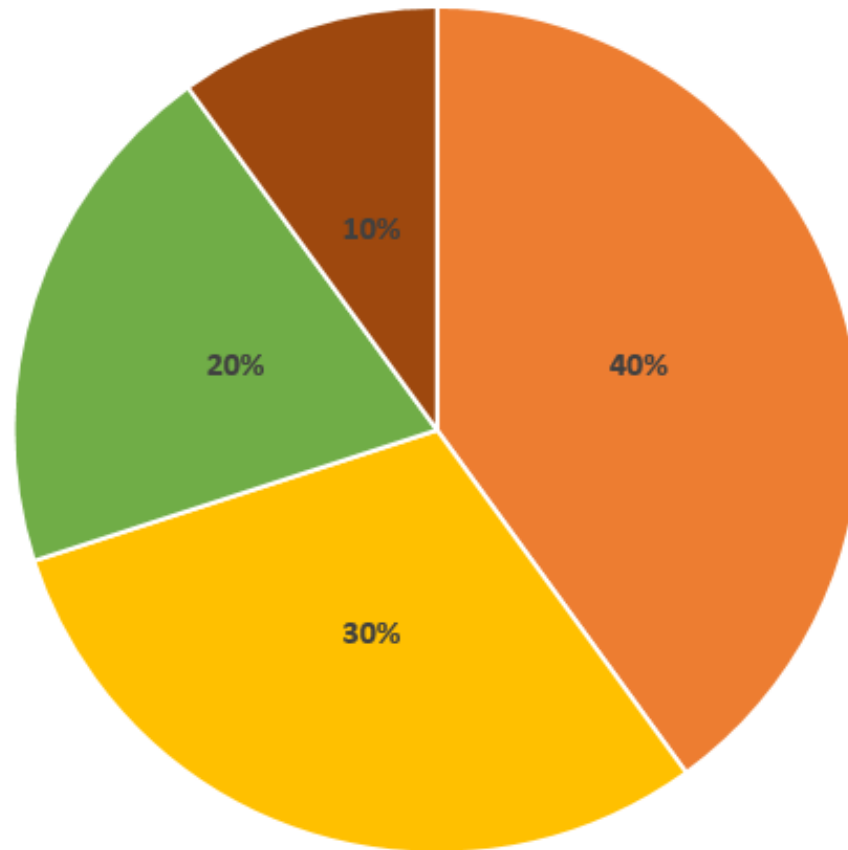

Áhrifaþættir heilsu og líðanar

Áhrifaþættir heilbrigðis og vellíðanar, Dahlgren og Whitehead (1991), aðlöguð útgáfa Embættis landlæknis 2019 (3.0).

Þættir sem hafa áhrif á lífslíkur

- **Lifnaðarhættir**
Hreyfing, mataræði, tóbaksnotkun, áfengisneysla, öruggt kynlíf
- **Félags- og efnahagslegir þættir**
Menntunarstig, atvinna, fjölskyldu-
stuðningur, vinir, félagslegt tengslanet
- **Heilbrigðisþjónusta**
Gæði, aðgengi
- **Umhverfisþættir**
Húsnæði, atvinnuöryggi, umferðaröryg-
g brunavarnir, löggæsla, hjálmanotkun,
sætisbeltanotkun, björgunarvesti o.s.fr

Heimild: Brainerd MK. 2013. <http://www.mayo.edu/people/mary-k-brainerd>

HEILSA OG VELLÍÐAN MEÐ HEIMSMARKMIÐUNUM

Hvers vegna lýðheilsuvísar eftir heilbrigðisumdæmum?

- Heilbrigðisumdæmi og sveitarfélög eru vettvangur heilsueflingar og heilbrigðisþjónustu
- Viljum auðvelda sveitarfélögum og heilbrigðisþjónustu að:
  - greina stöðu svæðisins
  - finna styrkleika og veikleika hvers svæðis
  - skilja betur þarfir íbúanna

Embætti
landlæknis
Directorate of Health

Norðurþing
Skútustaðahreppur

Fjallabyggð
Dalvíkurbyggð
Skagafjörður
Akureyrarbær
Eyjafjarðarsveit
Þingeyjarsveit

Langanesbyggð

Súðavíkurhreppur
Ísafjarðarbær

Fljótsdalshérað

Seyðisfjarðar-
kaupstaður

Stykkishólmur

Fjarðabyggð

Borgarbyggð

Hornafjörður

Akranes Mosfellsbær

Seltjarnarnesbær Reykjavíkurborg

Garðabær Kópavogur
Hafnarfjarfjarðarbær

Suðurnesjabær

Reykjanesbær

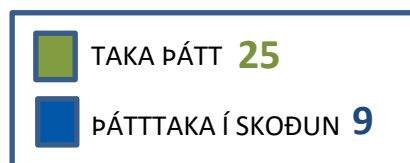
Grindavíkurbær

Vogar

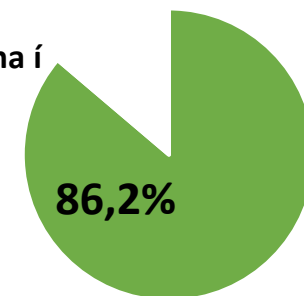
Árborg

Hveragerðisbær
Bláskógabyggð
Hrunamannahreppur
Rangárþing ytra

Vestmannaeyjabær

Hlutfall
landsmanna í
HSAM

HEILSUEFLANDI
samfélag

velliðan fyrir alla

Heilsueflandi samfélag
Maí 2019

Hvaðan koma gögn í lýðheilsuvísa?

Heilbrigðisskrár landlæknis

Fæðingaskrá

Dánarmeinasrá

Krabbameinsskrá

Lyfjagagnagrunnur

Vistunarskrá sjúkrahúsa

Samskiptaskrá heilsugæslu

Færni og heilsumatsgrunnur

Bólusetningaskrá sóttvarnalæknis

Reglubundnar kannanir

Heilsa og líðan (EL)

Vöktun áhrifaþátta (EL)

Ungt fólk (Rannsóknir og greining)

Gögn frá Hagstofu

Gögn frá Sjúkratryggingum

HEILSUEFLANDI
samfélag

vellíðan fyrir alla

Lýðheilsuvísar gera gagn
þegar þeir hvetja til umræðu
heima í héraði og
leiða til verkefna sem
efla lýðheilsu í heimabyggð

Lifnaðarhættir

- Dóra Guðrún Guðmundsdóttir

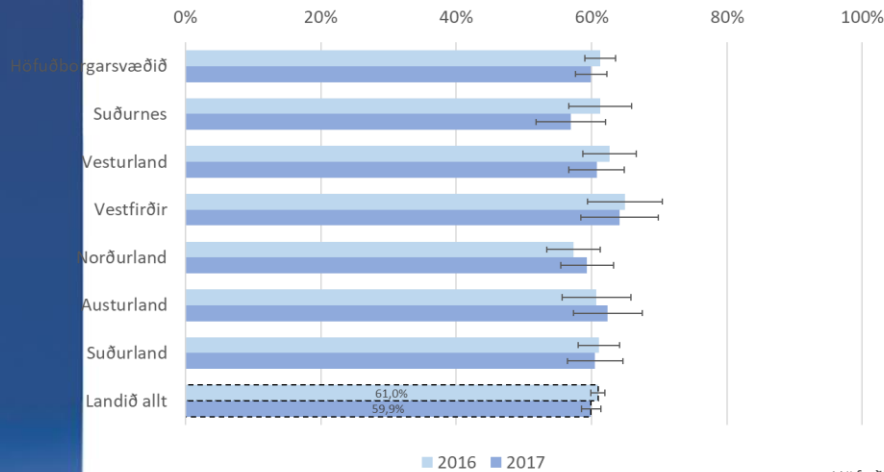
Lifnaðarhættir

Lifnaðarhættir	Hamingja fullorðinna
	Vellíðan fullorðinna
	Vanlíðan í skóla (8.-10. b.)
	Einmanaleiki (8.-10. b.)
	Stuttur svefn (8.-10. b.)
	Stuttur svefn fullorðinna
	Streita fullorðinna
	Virkur ferðamáti í vinnu/skóla, fullorðnir
	Þátttaka í skipulögðu íþróttastarfi (8.-10. b.)
	Grænmetis- og ávaxtaneysla fullorðinna
	Gosdrykkjaneysla (8.-10. b.)
	Gosdrykkjaneysla fullorðinna
	Ofbeldi um ævina, fullorðnir
	Áhættudrykkja fullorðinna
	Rafsígarettunotkun (10. b.)
	Reykingar fullorðinna
Tóbaksnotkun í vör, fullorðnir	
Kannabisneysla fullorðinna	

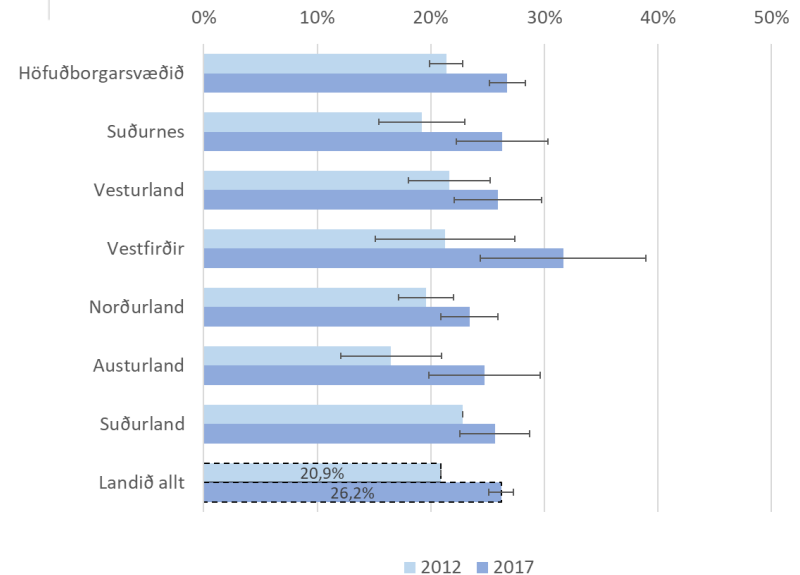

Hamingja og vellíðan fullorðinna

Hamingja fullorðinna

Vellíðan fullorðinna

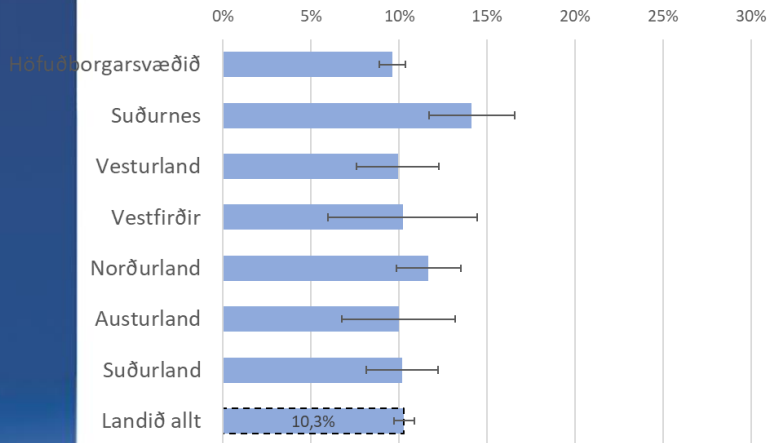

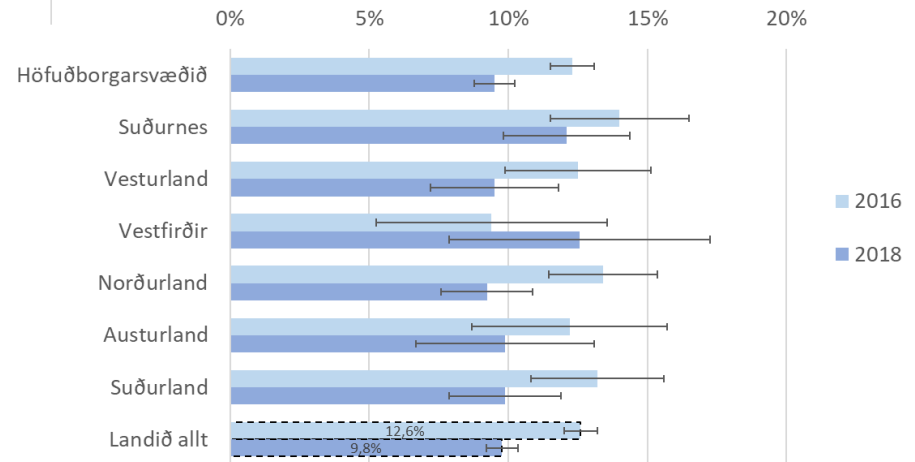

Andleg líðan barna

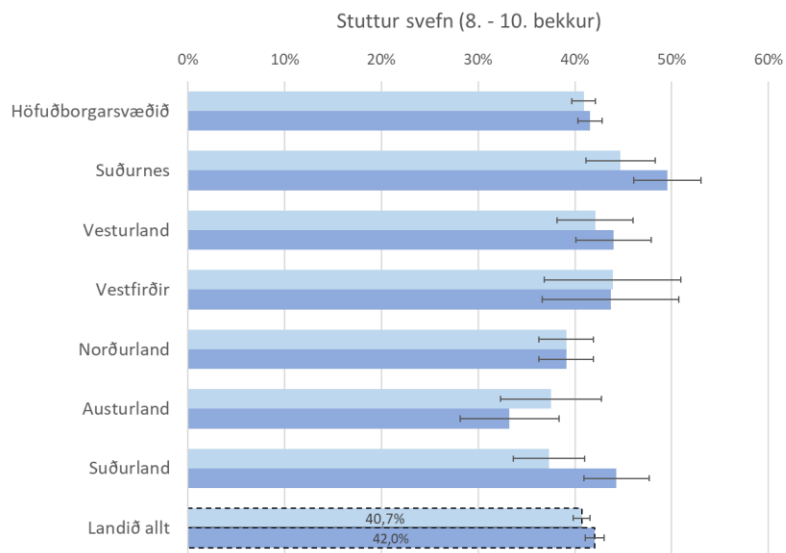
Vanlíðan í skóla (8. - 10. bekkur)

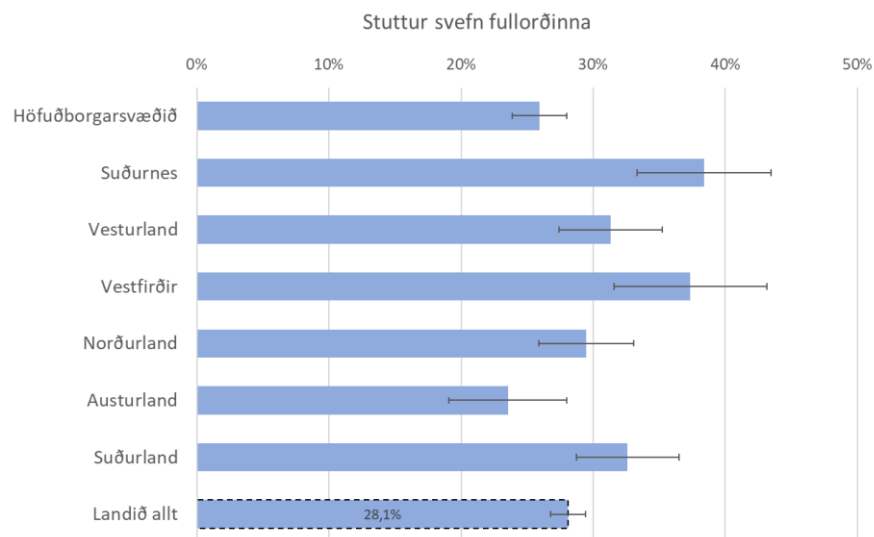
Einmanaleiki (8. - 10. bekkur)

Stuttur svefn, börn & fullorðnir

■ 2016
■ 2018

Gagnalindir:

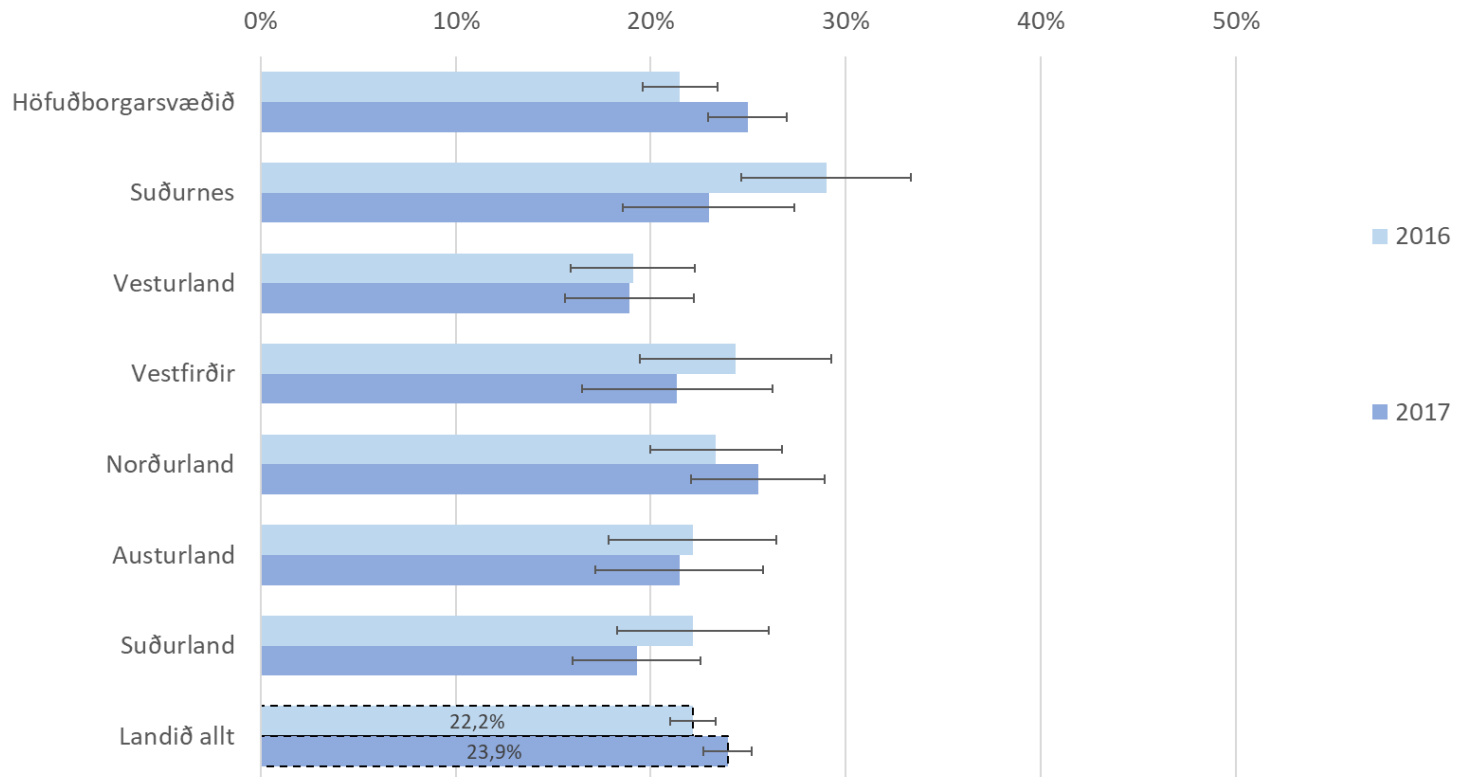
Stuttur svefn barna: Rannsóknir & Greining

Stuttur svefn fullorðinna: Vöktun á áhrifaþáttum heilbrigðis

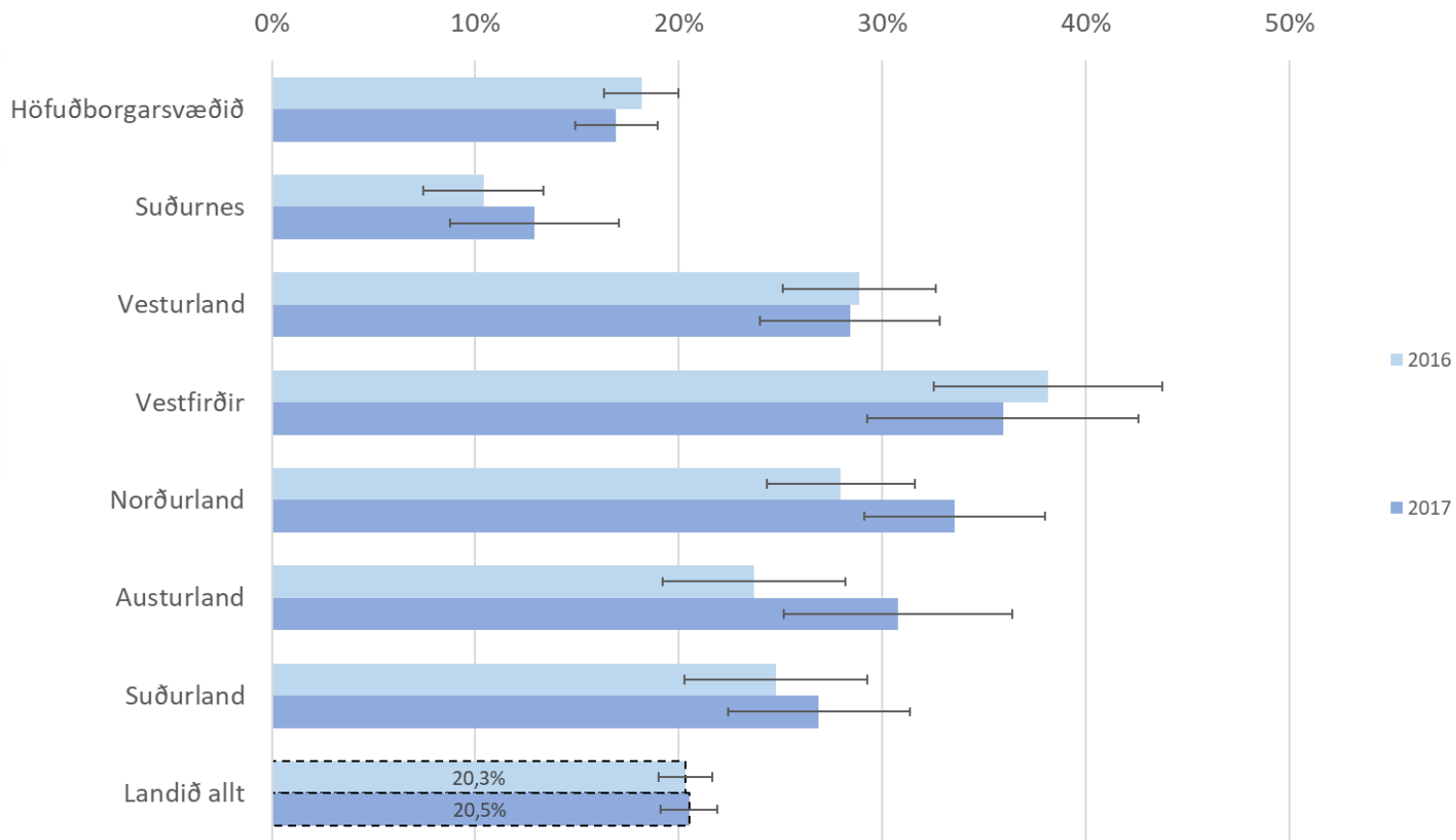

Streita fullorðinna

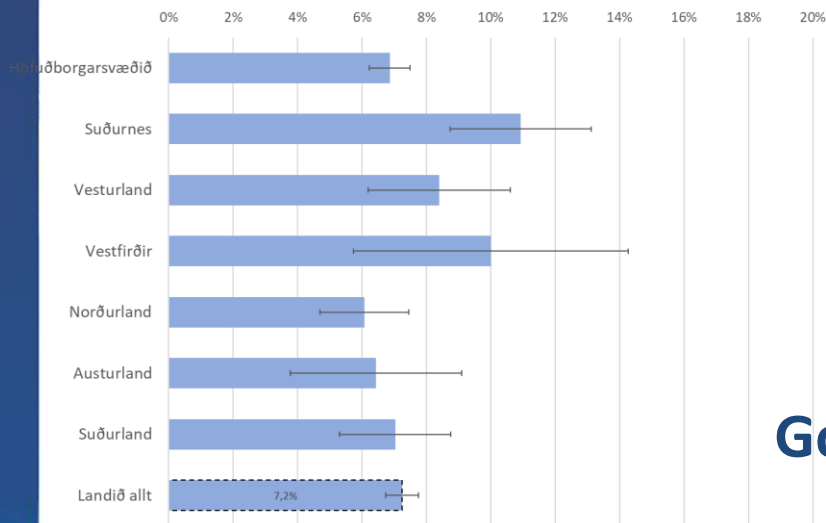

Virkur ferðamáti, fullorðnir

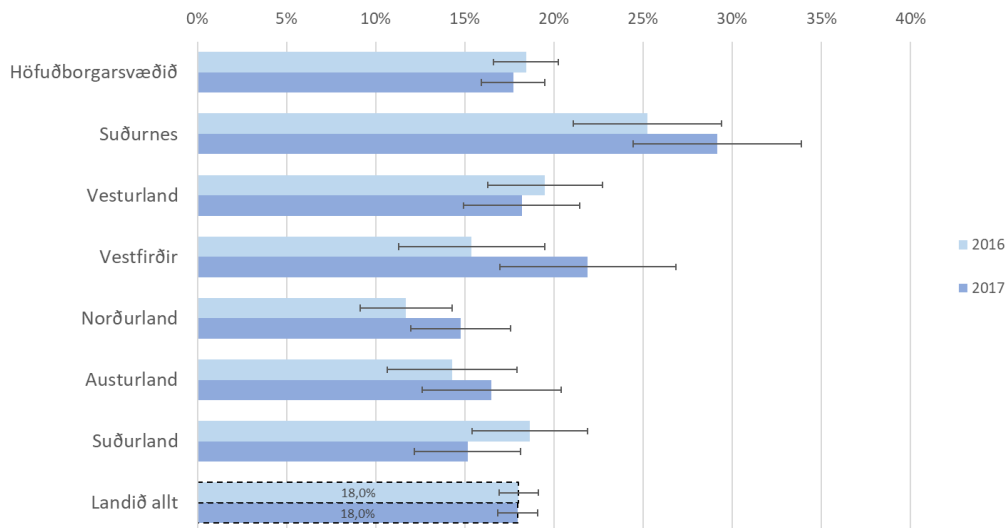

Gosdrykkjaneysla, 8. – 10. bekkur

Gagnalind: Rannsóknir og greining

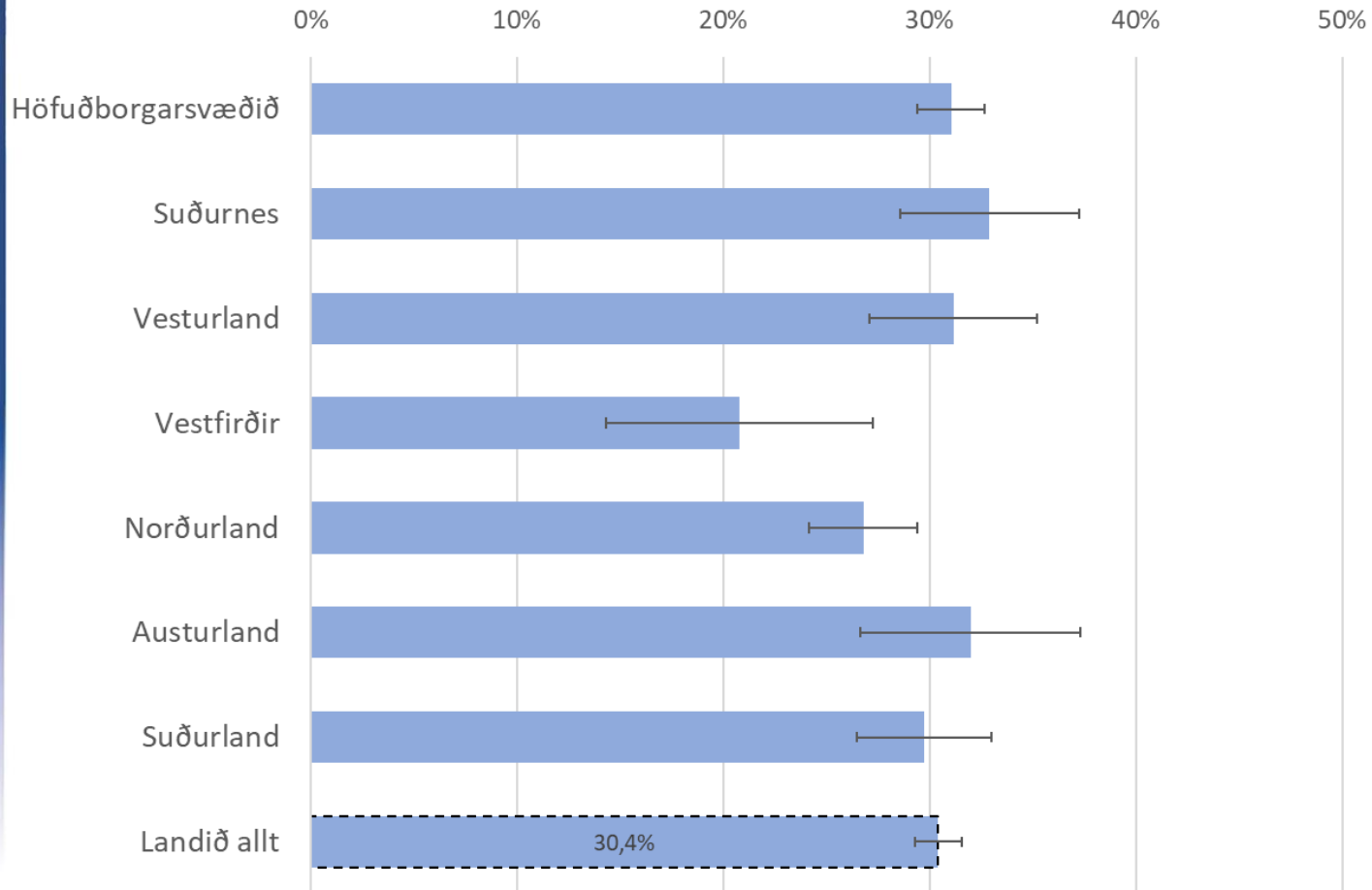
Gosdrykkjaneysla fullorðinna

Gagnalind: Vöktun á áhrifaþáttum heilbrigðis

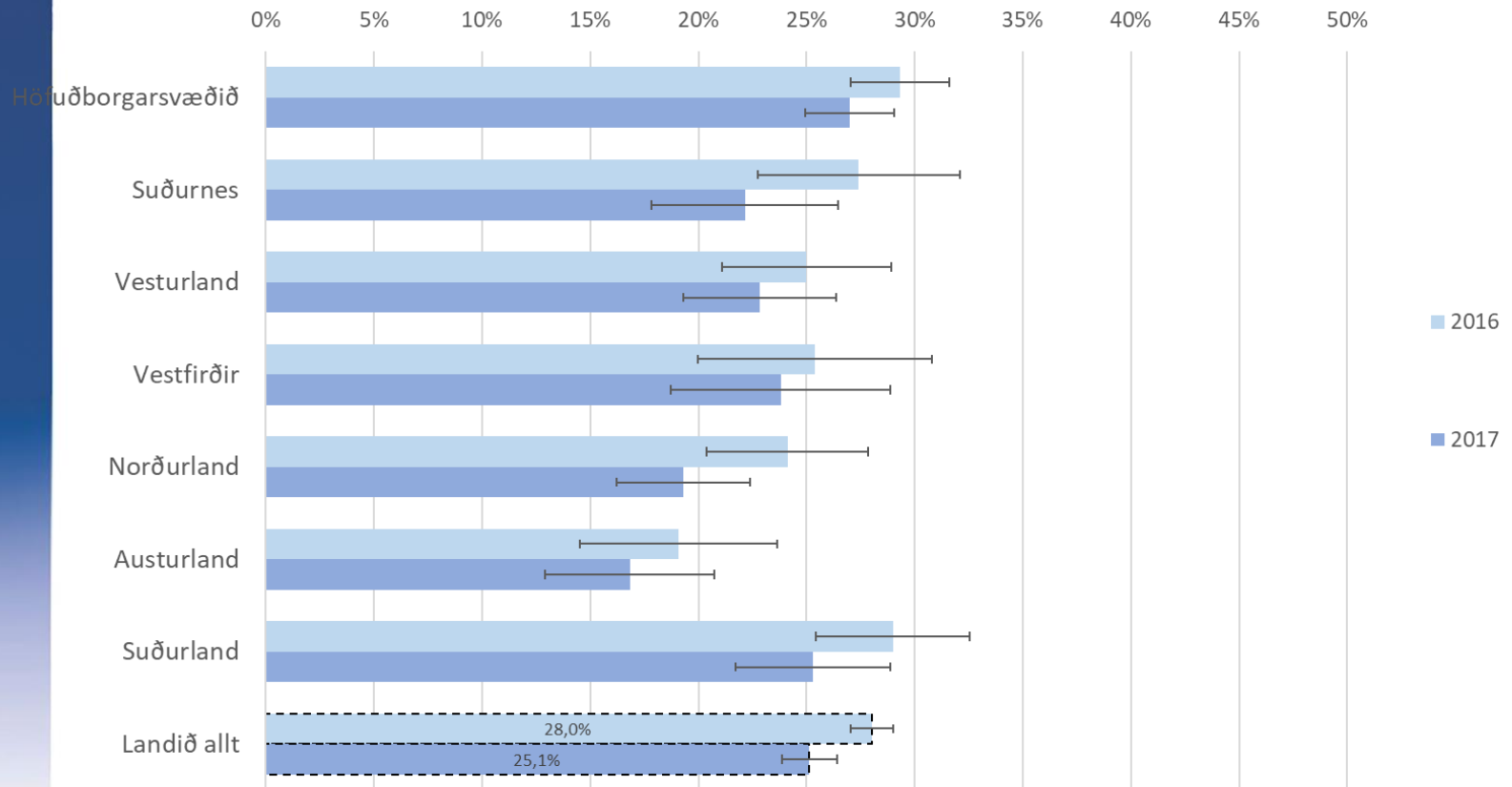

Ofbeldi um ævina, fullorðnir

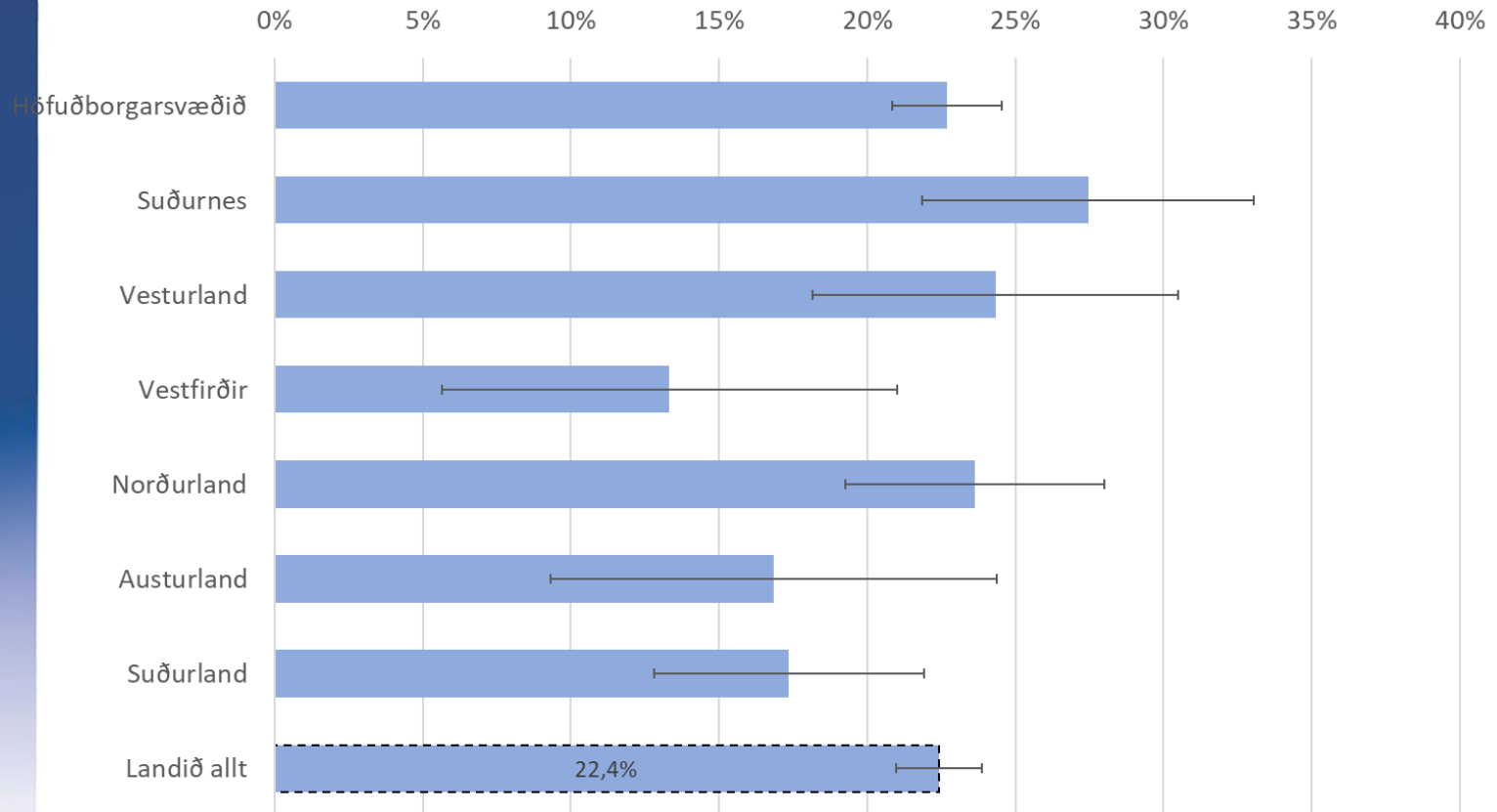

Áhættudrykkja fullorðinna

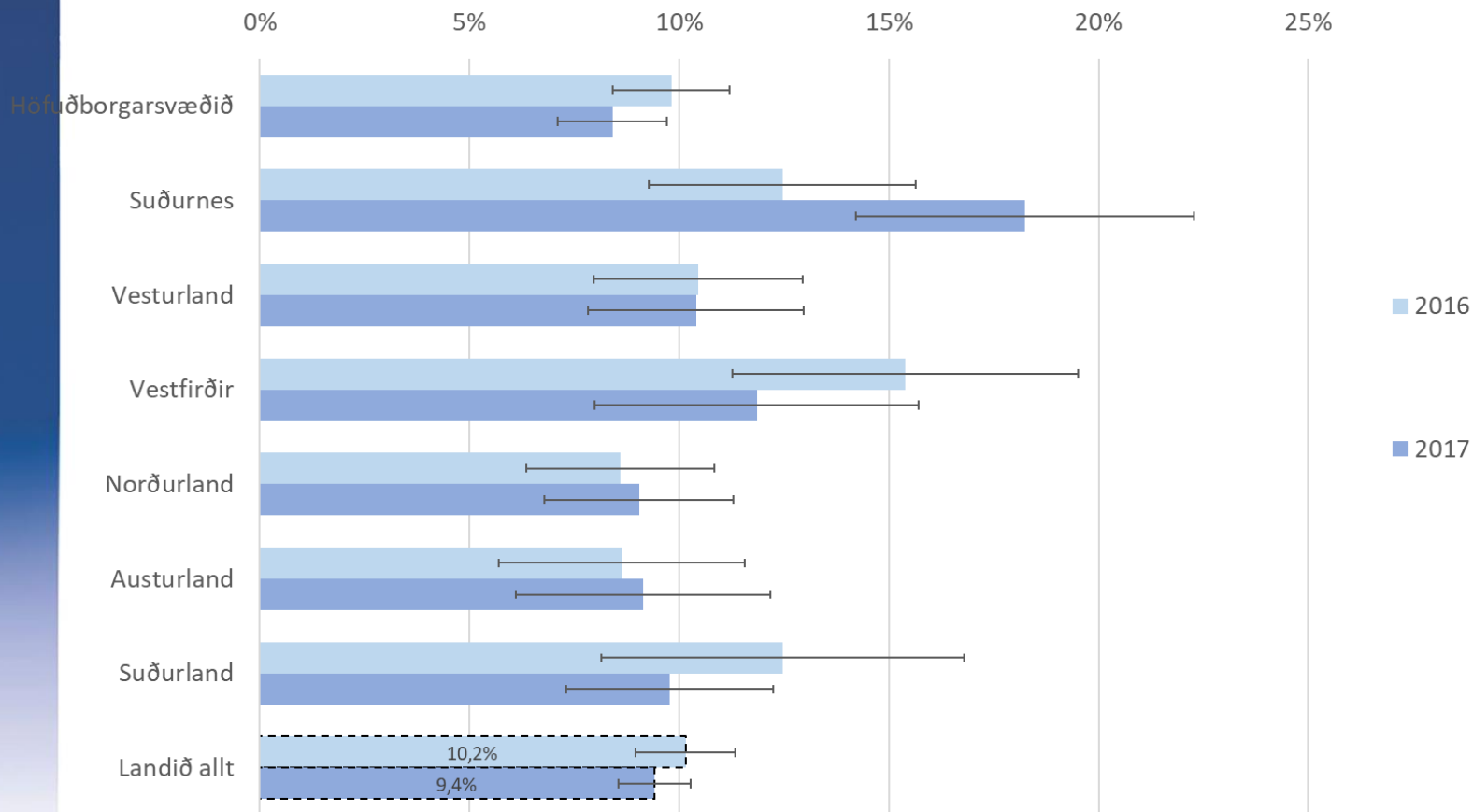
Rafsígarettunotkun, 10. bekkur

Reykingar fullorðinna

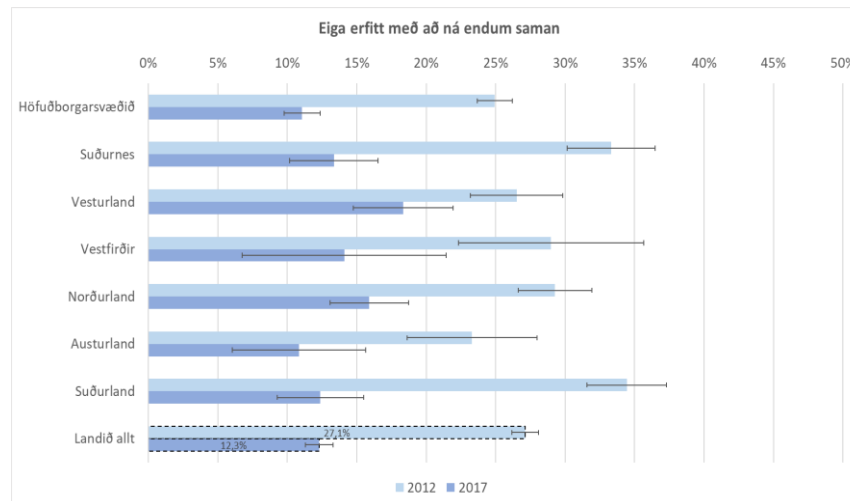
SAMFÉLAG

- Sigríður Haraldsdóttir

Samfélag

Samfélag

- 1 Íbúafjöldi
- 2 Íbúafjöldi (fjölgun/fækkun)
- 3 Íbúar $\geq$ 80 ára
- 4 Kynjahlutfall
- 5 Fæðingar mæðra <20 ára
- 6 Lesskilningur (9. b.)
- 7 Háskólamenntaðir
- 8 Eiga erfitt með að ná endum saman

Heilsa og sjúkdómar

Heilsa og sjúkdómar

Heilsa og sjúkdómar

Meta andlega heilsu sæmilega/lélega, fullorðnir

Punglyndislyfjanotkun, kk

Punglyndislyfjanotkun, kvk

Líkamsþyngdarstuðull ≥ 30 , fullorðnir

Meta líkamlega heilsu sæmilega/lélega, fullorðnir

Blóðsykurslækkandi lyf, önnur en insúlín

Blóðfitulækkandi lyf

Dánartíðni vegna hjarta- og æðasjúkdóma, kvk

Nýgengi krabbameina, kk

Nýgengi krabbameina, kvk

Sýklalyfjaávisanir < 5 ára

Bólusetningar barna, 12 mán.

Bólusetningar barna, 4 ára

Skimun fyrir leghálskrabbameini

Skimun fyrir brjóstakrabbameini

Liðskiptaaðgerðir á mjöðm

Biðlisti eftir hjúkrunarrými

Sérfræðingsheimsóknir

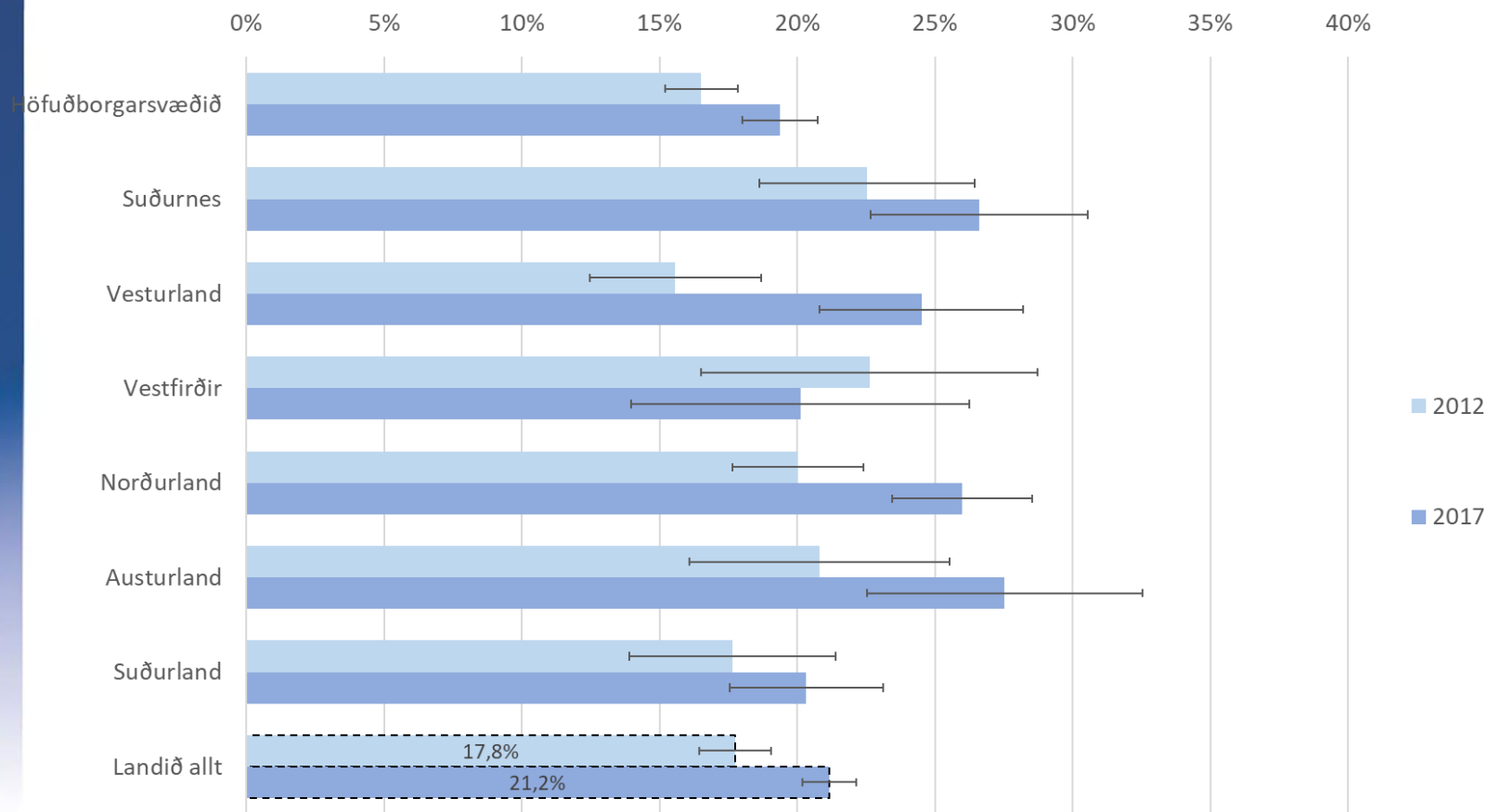

Andleg heilsa

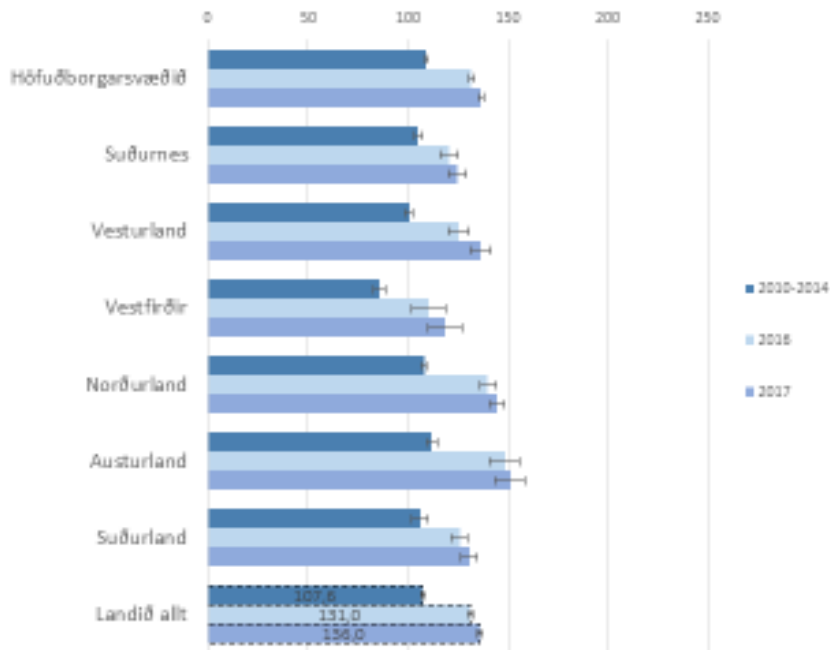
Hlutfall sem metur andlega heilsu slæma

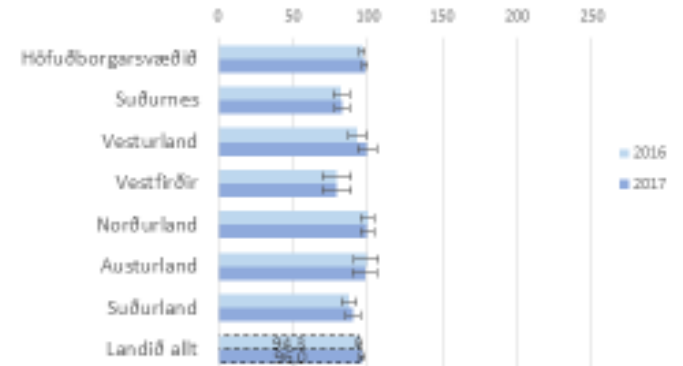

Punglyndislyfjanotkun

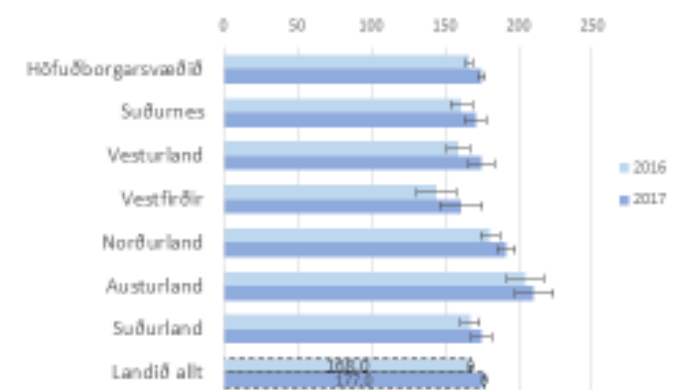
Skilgreindir dagsskammtar af þunglyndislyfjum, karlar og konur

Skilgreindir dagsskammtar af þunglyndislyfjum á hverja 1.000 íbúa á dag, karlar

Skilgreindir dagsskammtar af þunglyndislyfjum á hverja 1.000 íbúa á dag, konur

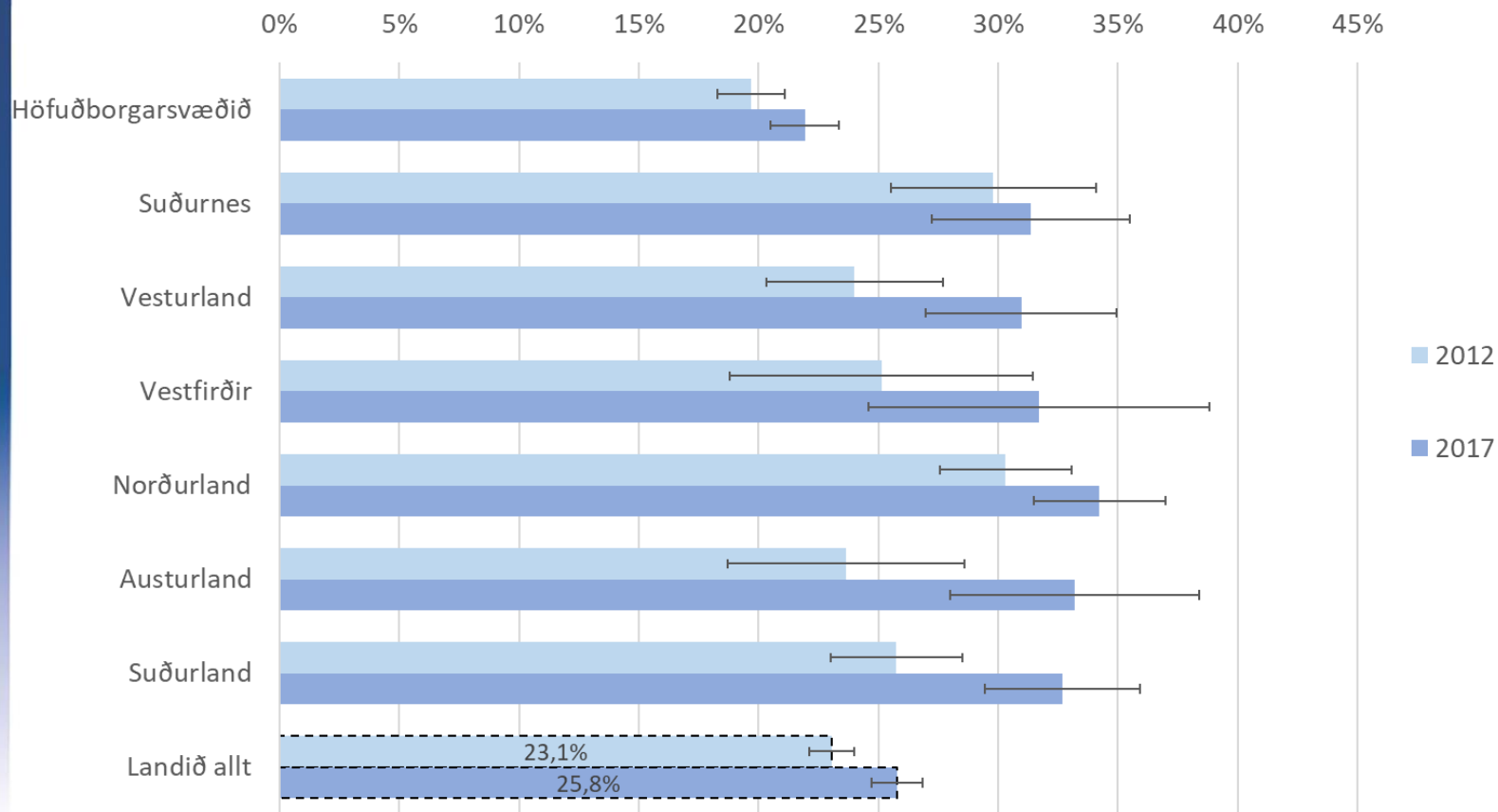

Líkamleg heilsa

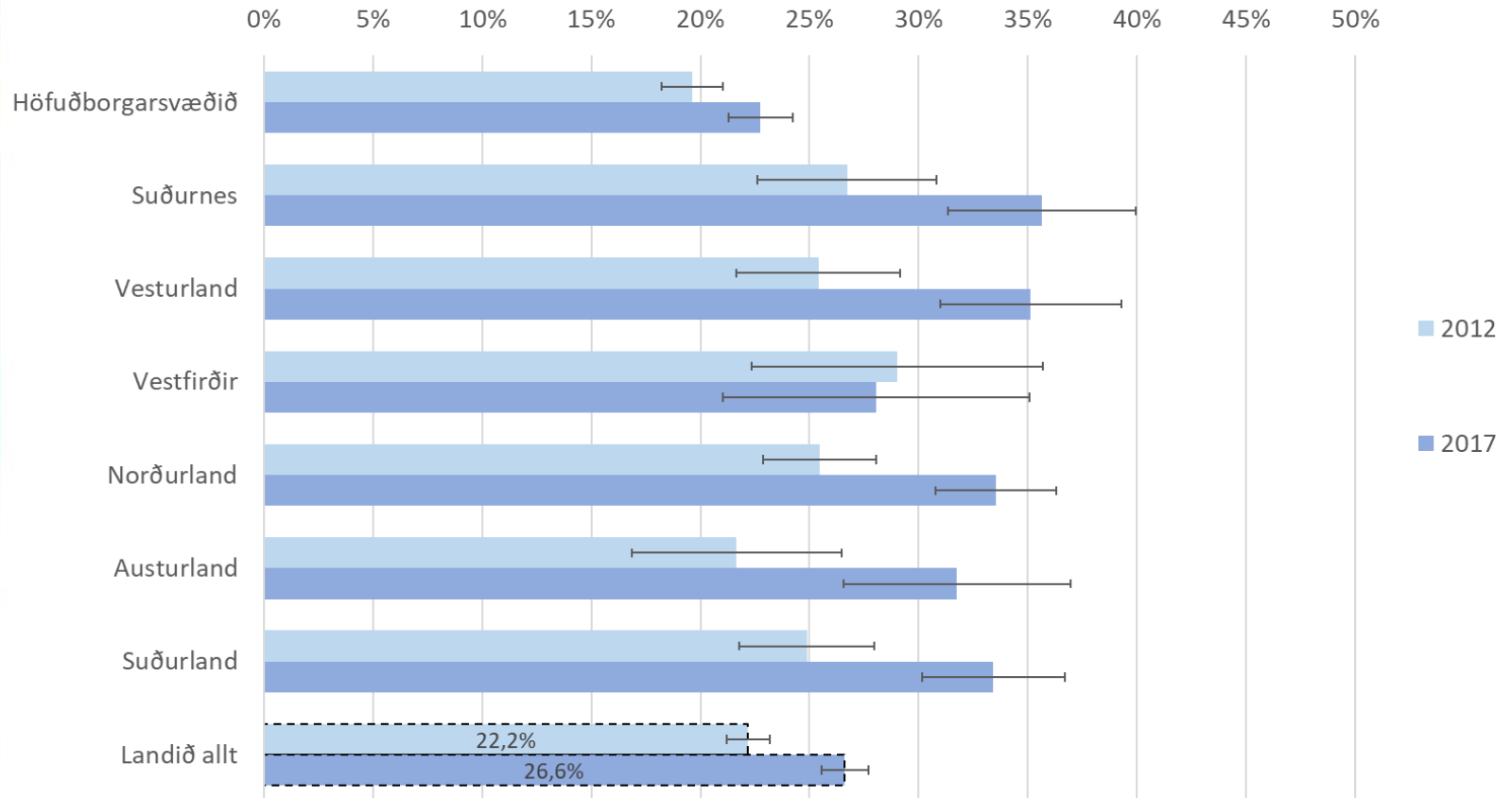

Hlutfall sem metur líkamlega heilsu slæma

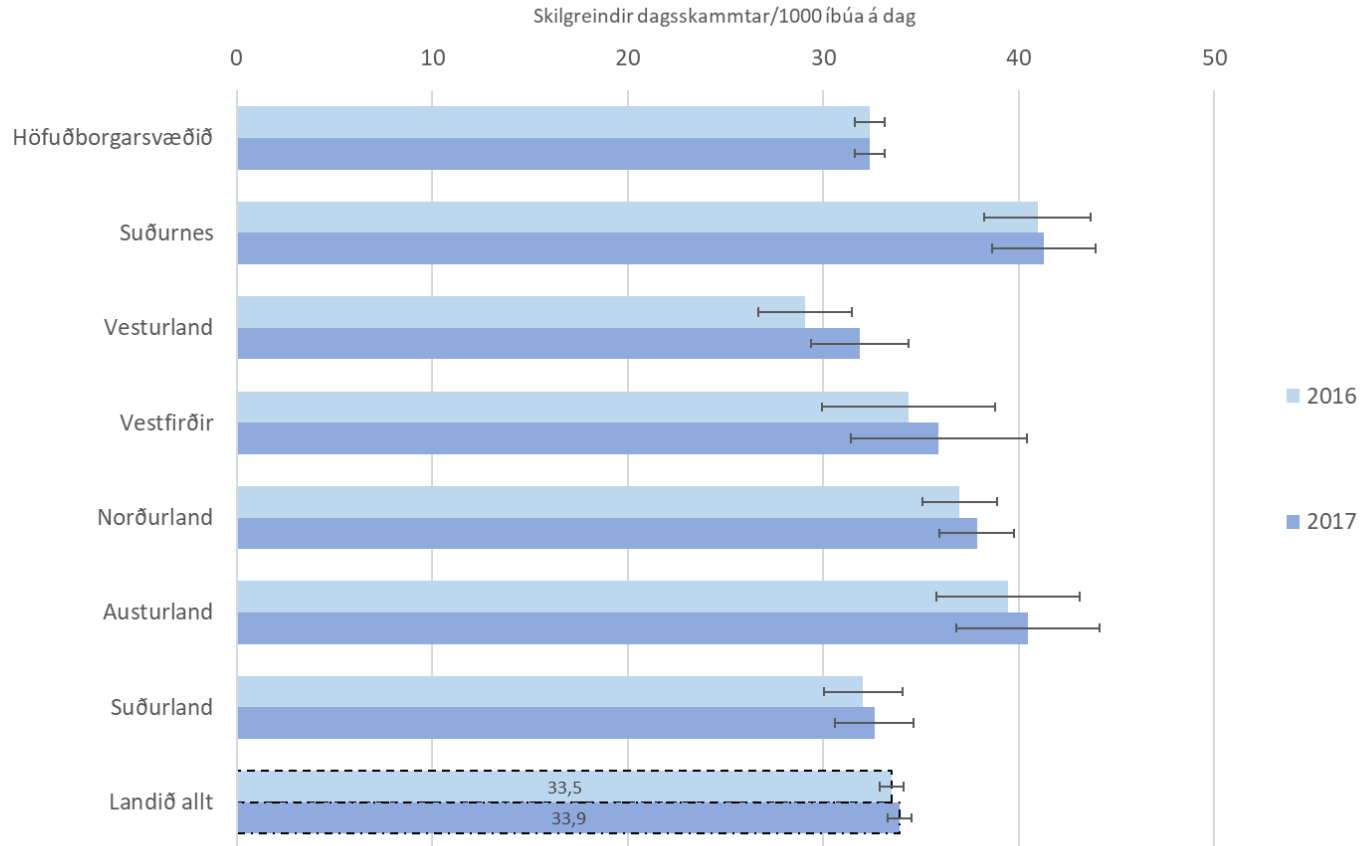

Hlutfall fullorðinna með BMI $\geq$ 30

Notkun blóðsykurslækkandi lyfja

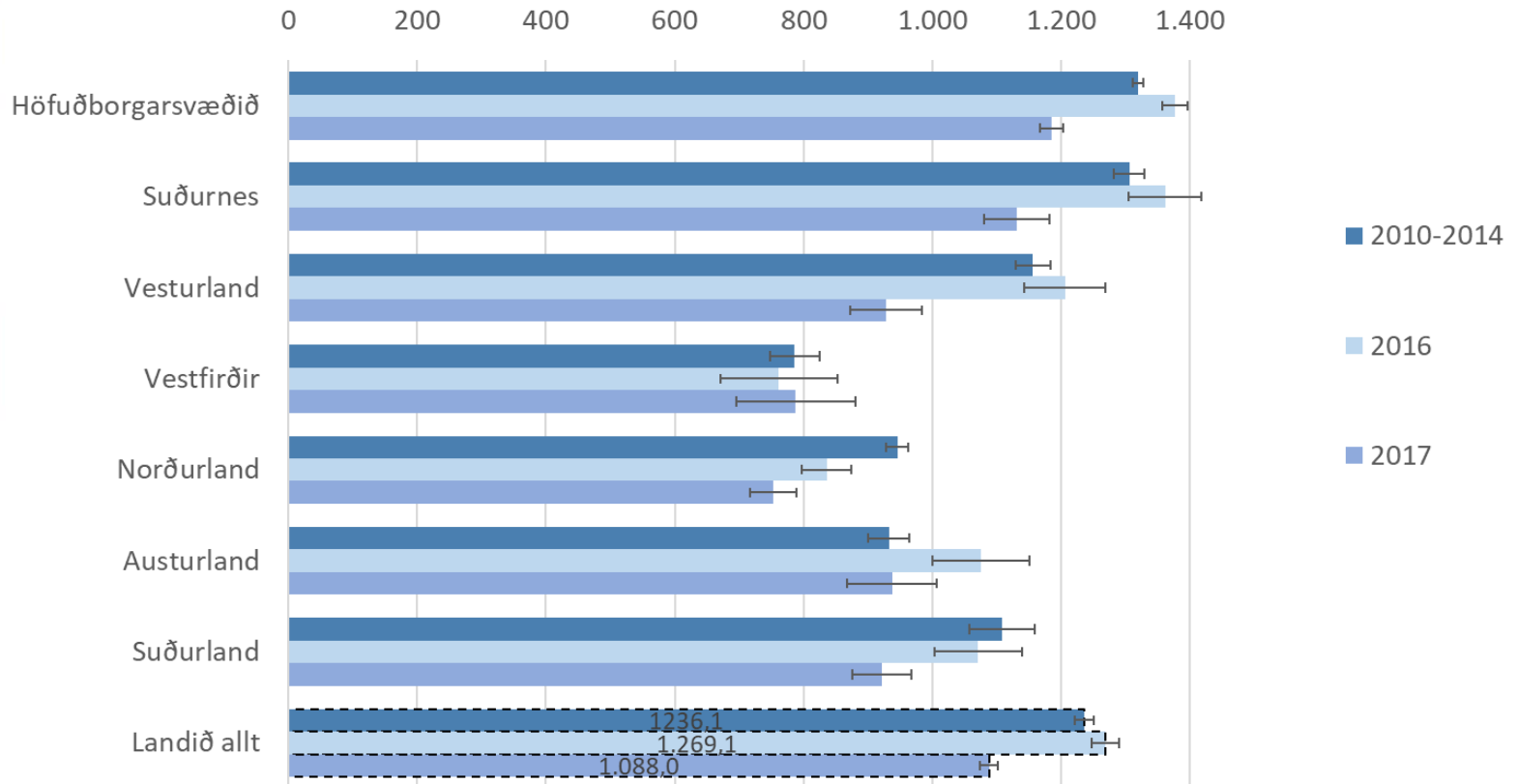

Forvarnir

Sýklalyfjaávisanir ungra barna

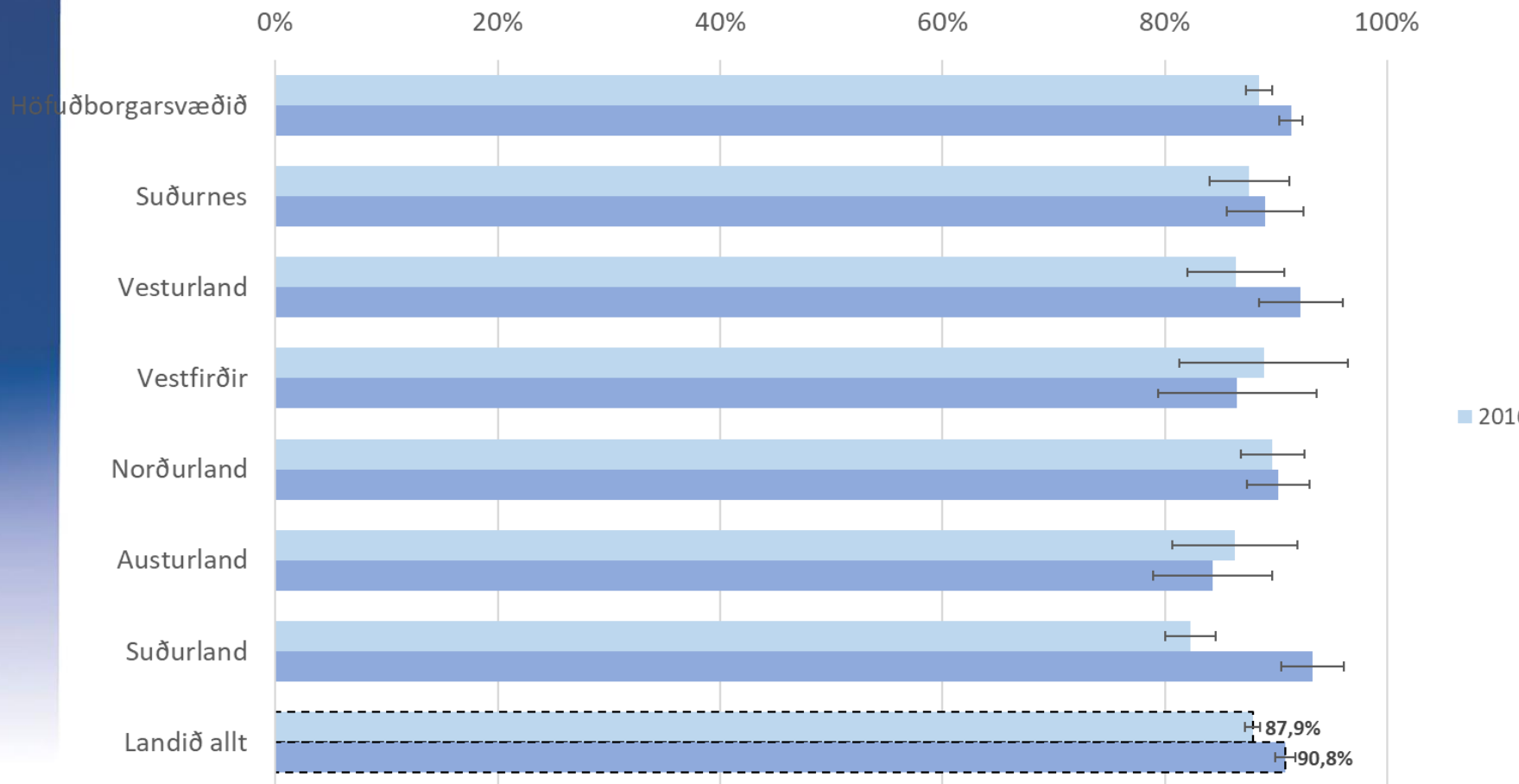
Sýklalyfjaávisanir <5 ára á 1.000 einstaklinga

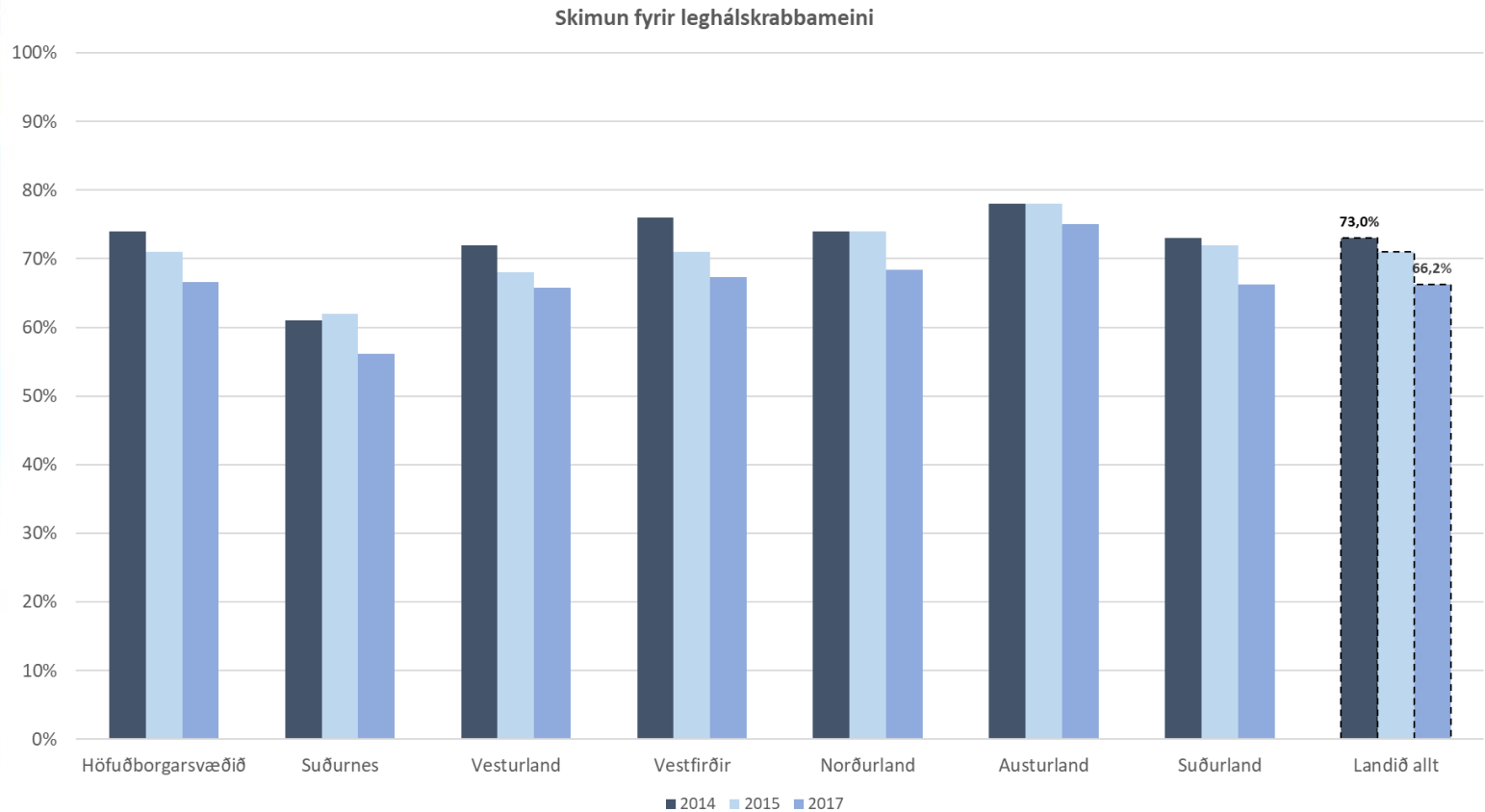
Bólusetningar

Hlutfall 12 mánaða barna sem hefur fengið almenna bólusetningu

Skimanir - leghálskrabbamein

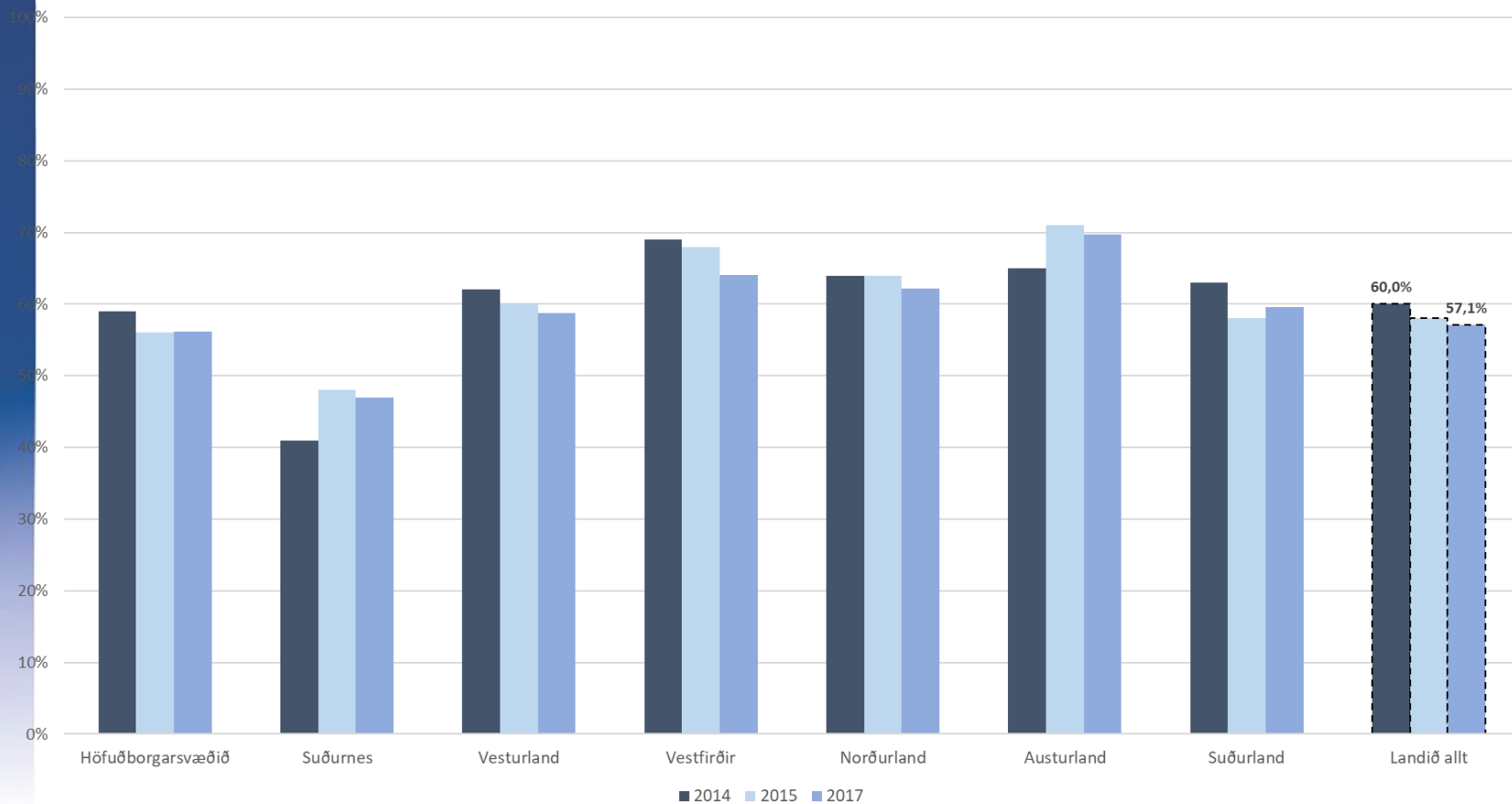

Skimanir - brjóstakrabbamein

Skimun fyrir brjóstakrabbameini

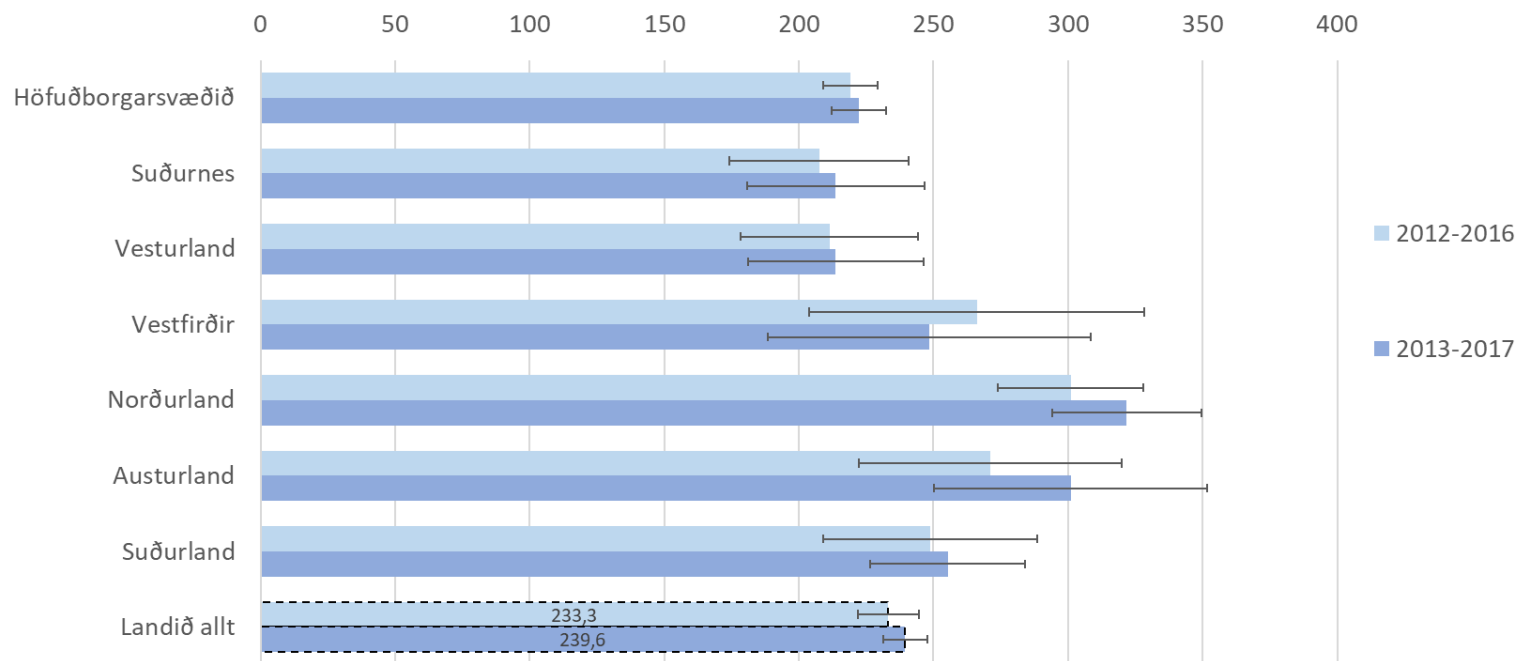

Heilbrigðisþjónusta

Liðskiptaaðgerðir á mjöðmum

Liðskiptaaðgerð á mjöðm, fjöldi á hverja 100.000 íbúa

Stuðningsefni á vef EL

- **Nákvæmar skilgreiningar**

7. Háskólamenntaðir

Langt heiti: Háskólamenntaðir, hlutfall þeirra sem lokið hefur háskólamenntun (25-74 ára).

Gagnalind: Hagstofa Íslands. Vinnumarkaðsrannsókn

Mælikvarði: Prósent

Ár mælingar: 2016

Neðanmáls: Hagst. 25-74 ára

Athugasemd:

- **Umfjöllun um vísa og rökstuðningur fyrir vali**

7. Háskólamenntaðir

Þessi vísir segir til um hlutfall þeirra sem hafa lokið háskólamenntun (25-74 ára). Hér er valin sú leið að endurspegla hlutfall íbúa í hverju heilbrigðisumdæmi sem hefur lokið háskólamenntun og hefur þannig flest menntunarár að baki. Eins og fyrr segir er menntun einn af áhrifaþáttum heilsu og hafa fjölmargar rannsóknir sýnt jákvæð tengsl á milli menntunar og heilsu (10). Þessi jákvæðu áhrif finnast bæði í þáttum sem snúa að heilsuhegðun og þáttum sem snúa að heilsufari, sjúkdómum og dánartíðni. Rannsóknir hafa einnig sýnt að áhrif menntunar aukast eftir því sem menntunarárum fjölga. Menntun hefur áhrif á atvinnu og afkomu en einnig hugarfar, lífsviðhorf, heilsulæsi o.s.frv.

Rafræn, gagnvirk framsetning

- **Mælaborð lýðheilsu**
  - <https://www.landlaeknir.is/tolfraedi-og-rannsoknir/maelaborð/>